

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต” ผู้ศึกษาได้กำหนดระเบียบวิธีการศึกษาไว้ ดังนี้

วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น

1) ศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) โดยการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎี หนังสือ เอกสารวิชาการ บทความ ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลทาง Internet เพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์

2) ศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยมีการทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) ก่อนนำไปเก็บจริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สมาชิกแกนนำเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ได้แก่ สมาชิกที่มีตำแหน่งอยู่ในชมรมฯ เช่น ประธานชมรมฯ รองประธาน เลขานุการ ผู้ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ เภรัญญิก วิชาการ ปฏิคม คณะกรรมการ พี่เลี้ยง ฯลฯ หรือสมาชิกอื่นๆ ที่มีบทบาทในการบริหารหรือดำเนินกิจกรรมของชมรมฯ และมาร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ จำนวน 17 ชมรม

วิธีการเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่าง ใช้ Multistage Sampling

1. ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจงโดยการจับฉลาก (Random without replacement) จาก 37 ชมรม (สมาชิก 4,100 คน) เหลือ 16 ชมรม (สมาชิก 2,098 คน)

2. สุ่มจำนวนสมาชิกแกนนำเครือข่ายสมาคมฯ 16 ชมรม ได้จำนวน 561 คน

2.1 เทียบสัดส่วนตามขนาดตัวอย่างของ R.V.Krejcie และ D.W.Morgan (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549, น. 162) จำนวนสมาชิก 550 คน ใช้ขนาดตัวอย่าง 226 คน

2.2 คำนวณหาจำนวนกลุ่มเป้าหมายจาก 16 ชมรม ได้ 226 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1
กลุ่มตัวอย่าง

ชื่อชมรม	จำนวนสมาชิกทั้งหมด	จำนวนสมาชิกแกนนำเครือข่ายสมาคมฯ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. ชมรมกัลยาณมิตรผู้ป่วยจิตเภทศรีธัญญา จังหวัดนนทบุรี	67	20	8
2. กลุ่มตะวันใหม่สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จ เจ้าพระยา กทม.	80	25	10
3. ชมรมพิทักษ์จิตร์ อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว	70	50	20
4. ชมรมพิทักษ์จิตร์ โรงพยาบาลวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว	75	50	20
5. ชมรมพิทักษ์จิตร์ โรงพยาบาลเจ้าพระยา อภัยภูเบศร์ จังหวัดสระแก้ว	60	50	20
6. ชมรมสถานสัมพันธ์สันกำแพง โรงพยาบาล สันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่	30	20	8
7. ชมรมผู้ปกครองเปี่ยมด้วยรัก โรงพยาบาลแมริม จังหวัดเชียงใหม่	200	20	8
8. ชมรมอุตรดิตถ์มิตรสัมพันธ์ โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์	40	12	5
9. ชมรมสายใจดวงใจน่าน โรงพยาบาลน่าน จังหวัดน่าน	103	30	12
10. ชมรมส่งเสริมดูแลผู้ป่วยจิตเวชในชุมชน โดยพระสงฆ์เป็นแกนนำวัดห้วยพรหม อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	200	50	20
11. ชมรมสายใยสัมพันธ์สัมพันธ์ โรงพยาบาลจิตเวช ขอนแก่นราชนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น	88	32	14

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ชื่อชมรม	จำนวนสมาชิกทั้งหมด	จำนวนสมาชิกแกนนำเครือข่ายสมาคมฯ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
12. ชมรมเอื้ออาทรพัฒนาและฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวช จังหวัดอุบลราชธานี	300	40	16
13. ชมรมศรีตรังสายสัมพันธ์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ มอ. จังหวัดสงขลา	100	37	15
14. ชมรมรุ่งอรุณสัมพันธ์ โรงพยาบาลจิตเวชสงขลา ราชนครินทร์	170	50	20
15. ชมรมเพื่อนช่วยเพื่อน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	65	30	12
16. ชมรมพิทักษ์จิตร์ สถานีอนามัยคลองมะนาว	70	45	18
	2,098	561	226

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการเป็นสมาชิกของชมรมฯ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของชมรมฯ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต มีข้อความถามทั้งหมด 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (เคย, ไม่เคย) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบเคยจะได้ 1 คะแนน หากตอบไม่เคยจะได้ 0 คะแนน จากนั้นจะจัดกลุ่มแบ่งระดับการเข้าร่วมกิจกรรมฯ ลักษณะของแบบสอบถามจะให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงตามความเป็นจริง

การแบ่งระดับการเข้าร่วมกิจกรรมฯ แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

0 - 3 คะแนน หมายถึง สมาชิกฯ มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตอยู่ในระดับน้อย

4 - 7 คะแนน หมายถึง สมาชิกฯ มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตอยู่ในระดับปานกลาง

8 - 11 คะแนน หมายถึง สมาชิกฯ มีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมกับสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ได้แก่ ด้านการบริการงานของสมาคมฯ และด้านกิจกรรมที่สมาคมฯ ดำเนินการร่วมกับสมาชิกชมรมเครือข่ายฯ ลักษณะของแบบสอบถามจะให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 22 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ได้แก่ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอให้กับเครือข่ายและด้านการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเครือข่าย ลักษณะของแบบสอบถามจะให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 24 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างการสนับสนุนการพึ่งพิงระหว่างสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ และด้านการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างเครือข่ายในลักษณะการพึ่งพิงระหว่างกัน ลักษณะของแบบสอบถามจะให้ผู้ตอบทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็น จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ตอบได้อย่างอิสระ

การทดสอบแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานและกรรมการวิทยานิพนธ์ เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหา

ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข และเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรงมาใช้ในการสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจริง

2. นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง Pre-test กับกลุ่มประชากร คือ กลุ่มสมาชิกแกนนำเครือข่ายที่มาร่วมประชุมเครือข่ายประจำปี จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องภาษา ข้อคำถาม และนำข้อมูลมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเป็น 0.8728

เมื่อได้ผลการทดสอบ จึงนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และนำแบบสอบถามที่มีคุณภาพ ไปใช้กับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จัดส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ประสานงานชมรมเครือข่ายต่างๆ ทั้ง 16 ชมรมฯ จำนวน 226 ชุด เพื่อให้ผู้ประสานงานแจกแบบสอบถามให้กับสมาชิกเครือข่ายสมาคมฯ ในช่วงวันที่ 2 – 4 เมษายน พ.ศ. 2551 หลังจากส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษแล้ว ได้ประสานงานกับผู้ประสานงานชมรมฯ ในการส่งแบบสอบถามกลับมา ซึ่งได้แบบสอบถามส่งกลับมาทั้งหมด 225 ชุด (ขาดไปเพียง 1 ชุดจากชมรมชมรมพิทักษ์จิตร์ สถานีอนามัยคลองมะนาว) คิดเป็นร้อยละ 99.56

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบแล้วมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science หรือ SPSS) ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงจำนวนร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิตใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่

3. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต เป็นข้อคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต เป็นข้อคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

5. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างการสนับสนุนการพึ่งพิงของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต เป็นข้อคำถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

6. เกณฑ์การให้คะแนนใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เป็นการให้คะแนนข้อคำถามของข้อ 3 - 5 โดยกำหนดจาก

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= .80 \end{aligned}$$

$$\text{แต่ละช่วงชั้นห่างกัน} = .08$$

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 มีระดับทัศนคติในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 มีระดับทัศนคติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 มีระดับทัศนคติในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 มีระดับทัศนคติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 มีระดับทัศนคติในระดับมากที่สุด

7. เกณฑ์การให้คะแนนภาพรวมของข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต ทัศนคติต่อการเสริมสร้างความมั่นคงในการทำงานของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต และทัศนคติต่อการเสริมสร้างการสนับสนุนการพึ่งพิงของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อผู้บกพร่องทางจิต แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยกำหนดจาก

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

$$\text{แต่ละช่วงชั้นห่างกัน} = 1.33$$

ซึ่งสามารถกำหนดเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์จากคะแนนเฉลี่ยได้ 3 ระดับ โดยใช้
วิเคราะห์รายละเอียดในภาพรวม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 2.33	มีค่าระดับอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.34 – 3.66	มีค่าระดับอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.67 – 5.00	มีค่าระดับอยู่ในระดับมาก

การนำเสนอผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนของสมาชิกเครือข่ายสมาคมเพื่อ
ผู้บกพร่องทางจิต” ผู้ศึกษาจะนำเสนอในรูปแบบการบรรยายประกอบตารางแสดงข้อมูล